

Ծննդեան 80-ամեակ

Երանուհի Ղազարեան

Այս խառնուած հողագնդի
Որ ավին էլ ապաստանէ՛ք,
Զաւակներին արդար Հայկի
Ու քոսների Տիգրանի մեծ
Նոռնուն սգու լոյսը տարէ՛ք,
Մէլգոնեանի ազնիւ սաներ:

Մարօ Մարգարեան

Մէլգոնեան Կրթական Հաստատութիւն, կոթող ազնուագոյն բարիքի, փարոս լոյսի և գիտութեան: 80 տարիներ առաջ, 1926-ի Փետրուարին կը կատարուէր պատօճակաւ բացումը մանչերու բաժնին, իսկ աղջկանցը՝ Մայիսին, ընդհանուր տնօրէնութեամբ Պուսոյ նախկին Պատրիարք Զաւէն Արք. Տէր Եղիայեանի: Կարապետ և Գրիգոր Մէլգոնեան եղբայրներու անգին կտակն էր ան ցաւատանջ բայց նայումով բարօր վաղուան սևեռած հայութեան:

Ադա Գրիգոր Մէլգոնեան ծնած է 1842-ին, իսկ եղբայրը՝ Կարապետ 1849-ին Կեսարիոյ մէջ: 1878-ին կը մեկնին իրենց ծննդավայրէն զբաղելու համար առևտուրով, նախ Ռումանիայ, ապա Եգիպտոս, ուր կը հիմնեն ծխախոտի երկու գործարան – առաջինը՝ 1882-ին, երկրորդը՝ 1900-ին: Ադա Կարապետի ընտանիքի գաւակ, տփնաջան աշխատանքով կը դառնան մեծահարուստ, բայց չեն մոռնար իրենց ազգը ու կանուխէն կ'ըլլան ուսման և մշակոյթի սատարողներ: Ադա Գրիգոր, որու նախնական ծրագիրն էր աղջկանց վարժարան մը հիմնել, կը մահանայ 1920-ին, ամբողջ հարստութիւնը ձգելով կրտսեր եղբոր՝ Կարապետին: Ան ոչ միայն կը յարգէ եղբոր կտակը, այլ անոր վրայ կ'աւելցնէ իր ամբողջ հարստութիւնը, շուրջ 600,000 անգլիական հինչուն որսկի, յատկացուելու համար աղջկանց և մանչերու գոյգ կրթարաններու կառուցման և պահպանութեան, ինչպէս նաև այլ մշակութային ձեռնարկներու՝ հայրենիքի և սփիւռքի մէջ: Կտակակատար կը կարգուի այդ օրերուն քանոնաւեայ երիտասարդ բայց ազգային աւիժով տոգորուն Հ.Բ.Ը.Միւրիւնը:

1923-ին կը գնուի կալուածը Նիկոսիայէն դուրս, դէպի Լիմասոլ տանող համբուն վրայ: Ընդհանուր տարածութիւնն էր 18.7 հեկտար, որուն վրայ շէնքերը – եռաշարկ դպրոցական շէնքերը, բարերարին վիլլան, որ յետոյ դարձաւ տնօրէնի բնակարան, հիւանդանոցը, ուսուցիչներու բնակարաններ, ջրամբարը, խոհանոցը, լուացարանը, բաղնիքը, մառանը, արհեստանոցները,

մեքենատուները և գոմը – կը գրաւէին 25,500 քառ. մէթր, մարգագաւտերը 25,000, բակ և համբայ 32,000, մշակելի հողեր և պարտէզ 32,000, անտառներ և պուրակներ 52,000, ժայռոտ և խոպան տարածութիւններ 40,000: Շինութիւնները կը սկսին 15 Փետրուար 1924-ին և կ'ամբողջանան երկու տարուան մէջ, հարտարապետութեամբ Կարօ Պալեանի:

Շուրջ 10 տարի վայելելէ վերջ եղբօրը և իր բարերարութեան արդիւնքը, բարերարը կը մահանայ 1934-ի Յուլիսին, 85 տարեկանին, Աղեքսանդրիոյ մէջ, ուրքէ գնտաւած իր մարմինը կը փոխադրուի Նիկոսիա ու կ'ամփոփուի գոյգ շէնքերուն միջև գտնուող դամբարանին մէջ, մեծահանդէս յուղարկւումով: 9 ամիս ետք, նոյն հանգստարանին մէջ կը գետեղուին նաև Ադա Գրիգոր Մելգոնեանի անիւնները:

Նախնական փայտածէն դամբանին տեղ 1955-ին կը կառուցուի անմահ բարերարներու պրոնզէ կիսանդրիները կրող քանդակագարդ խաչքարով մարմարակերտ դամբարանը, գործ հարտարապետ Մարտիրոս Ալթունեանի և քանդակատործ Լևոն Մուրատֆի: Ու բարերարներուն դամբանը ուխտատեղի կը դառնայ Մելգոնեանցիին համար, ուր ամէն Շաբաթ երեկոյ աշակերտութիւնը կ'աղօթէ ու կը հաղորդուի անոնց ազգասիրութեամբ, անոնց՝ որ ծխախոտի մուխը վերածած էին լոյսի բարիքի, նիւթական հարստութիւնը՝ իմացական ժառանգութեան: Ու այդ դամբանին առջև կը նորոգուէր կարծէք ամէն տարի «Մելգոնեան» ուխտը, երբ ամառվերջի հանդէսէն առաջ շրջանաւարտ դասարանը ջահը կը փոխանցէր գալիք տարուայ աւարտականներուն:

«Ծերունի մը,» կը գրէ առաջին շրջանաւարտներէն մէկը, «80 տարիներու բերը շաղկապ, այնքան վտիտ մարմնով, սակայն մեծ սրտով, կարհառասակ, սակայն բարձր հոգիով, թրճախօս, բայց և այնպէս մաքրամաքուր հայրենասէր մը ... մեր անմոռանալի Մելգոնեան բարերար հայրիկը, որ երբուն ձայնով կ'ըսէր – աղջիկներս, ես համբոյրդ եմ, իսկ դուք վաղը պիտի ցրուիք աշխարհով մէկ. եթէ արժանի չըլլաք Մելգոնեանի անուան, չեմ անիծեր ձեզ, բայց չեմ ալ օրհնէր:»

Առաջին աշակերտները կ'անուանուին Սուրիոյ, Պողեատիւնի և Լիբանանի որբանոցներէն, նաև փոքր թիւով պգտիկներ Յունաստանէն, Եգիպտոսէն և կիպրոսէն: Առաջին ուսուցչական կազմը կը բաղկանայ 12 ուսուցիչներէ և 6 ուսուցչուհիներէ, որոնց մէջ կան Յակոբ Օճական, Բարսէղ Կանաչեան, Լևոն Աբգարեան – հայրը Մելգոնեանի շրջանաւարտ, երաժիշտ, արուեստագէտ, խմբավար, պարուսոյց, արուեստի ուսուցիչ՝ Սեպուհ Աբգարեանին:

«Անօթի էինք ու կիսամերկ,» կը գրէ գծող Յովի. Ասատուրեան, «մէկ օրուան մէջ կերպարանավոխտեցանք ... նոր հագուստ, նոր կօշիկ ... գգացինք թէ թօթափեցինք որբութիւնը»: Այս էր պատկերը Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան երբ առաջին 150 սաները սոք կոխեցին

անոր հողին վրայ. բայց անոնք, օգնութեամբը իրենց անխոնջ և անձնուրաց ուսուցիչներուն, հարթեցին դպրոցին տարածութիւնը, կառուցեցին խաղաղաշուքեր, սնկեցին անտառներ – յիշելով նոյնիսկ թէ այսինչ շարքին այնինչերորդ ծառն էր իրենց սնկածը – որպէսզի յետագայ սերունդներուն համար շրջապատը ըլլար հանելի և հանգստաւէտ, որպէսզի անոնք ուսանէին աւելի լաւ պայմաններու մէջ:

Առաջին քանի մը տարիներուն հաստատութիւնը եղած է որբանոց-նախակրթարան: Տնօրէն Գր. Կիրակոսեանի շրջանին (1927-36) դպրոցը նախ կը դառնայ բարձրագոյն նախակրթարան, իսկ 1934-ին կը վերածուի երկրորդական վարժարանի. նոյն տէն կը հիմնուի վարժապետանոցի բաժինը, արտասահմանի դպրոցներուն համար ուսուցիչներ պատրաստելու նպատակով: Վարժապետանոցի առաջին տեցուչը կ'ըլլայ բանաստեղծ Վահան Թէֆէեան, որ աշակերտութեան համար կը դառնայ կենդանի խորհրդանիշը արևմտահայ գրական վերջին սերունդին:

Ու երգուրնցէ՛ք դուք, տղաք և աղջիկներ դուք Հայու՛

Ըլլալ յաւէտ, կեանքի մէջ, բախտին դէմ բախտ իրարու: (1935)

1936-45 տնօրէնութիւնը կը վարէ Դուրք. Թովհեան. Այս շրջանին, 1938-ին կը հիմնուի առևտրական բաժինը, իսկ 1940-ին Կիպրոսի կառավարութիւնը Մ.Կ.Հաստատութիւնը պաշտօնապէս կը ճանչնայ իբր երկրորդական վարժարան: Զորքորդ տնօրէն՝ պ. Ոսկեանի շրջանին (1945-56) մասնագիտական բաժնին կ'աւելնայ գիտական ճիւղն ալ, 1949-ին: Հինգերորդ տնօրէն պ. Եղիայեանի շրջանին ուսողութեան, գիտութեան, աշխարհագրութեան և ընդհ. պատմութեան դասերը կը սկսին աւանդուիլ անգլերէնով, որպէսզի բարձրագոյն երկու դասարաններու աշակերտները կարենան մասնակցիլ արտաքին ֆինութեանց:

1960-64 տնօրէն կ'ըլլայ Խաչեր Գալուստեան ու անոր կը յաջորդեն Ասատուր Պետեան (1964-74), Սօսի Պետիկեան (1974-85), Դուրք. Ագապի Նախապետ-Էմէֆեան (1985-88), երեքն ալ հաստատութեան շրջանաւարտներ:

Կեդրոնական շէնքերուն գետնաշարիկը կը գտնուէին հաշարանները, տիւնաբները, գիտական աշխատանոցները, մատենադարանը: Միջին յարկը կը գտնուէին դասարանները, ուսուցչարանը, դիւանը, տնօրէնի գրասենեակը, կարատունը, զանգակատունը: Մանչերու շէնքին երրորդ յարկը ամբողջութեամբ յատկացուած էր տղոց ննջարանին, իսկ աղջկանց շէնքին երրորդ յարկը կէսը ննջարան էր և միւս կէսը հանդիսարան: 80-ական թուականներու վերջաւորութեան ծախուեցաւ

հողին մէկ մասը, կառուցուեցան հասարակարար շէնքեր և նոր համալիր մը, արդիական ննջասենեակներով ու հաշարանով, որու բացումը կատարուեցաւ 1989-ի աշնան, նախագահութեամբ Տիկ. Լուիզ Մանուկեան-Սիմոնի: Արդիականացան նաև ուսման պայմանները – համակարգիչները մտան Մէլգոնեանէն ներս:

Մէլգոնեանցիի մը առօրեան – իմ անձնական փորձառութիւններս 1962-68 շրջանին կը վերաբերին – հետևեալ կերպով կը ներկայացնէ ապագայ բանաստեղծ մը իր առաջին ստեղծագործական փորձերուն մէջ.

Հոս խաղաղ է ամէն ինչ	Կայ և Լէյլի և Մէննուն
Ու ամէն ոք խանդավառ	Եւ ինչ բաներ դէռ ասանկ
Պայծառ արև, երկինք ջինջ	Չորեքշաբթուան լեհմեհուն
Մեարապաշունչ երգ ու բառ	Փարթի, երկսեռ գբօսանք

Անվերջ դասեր ու դասեր
Նաև մարգանք, խառ ու շորթ
Քոստիի թուղթ, քիչ մը սէր
Մէլգոնեանի մթնոլորտ

Ննջարանին մէջ կը սկսէր Մէլգոնեանցիին առօրեան, գարթնումի գանգով. մինչև երկրորդ գանգ, մօտ ժամ մը վերջ, պէտք էինք ըլլալ կազմ ու պատրաստ հերթապահին ֆննութեան համար. բայց առտուան քունը անուշ էր. վերջին հինգ վայրկեանին ելլողը ոչ մէկ բան կ'ընէր կատարեալ, իսկ պրկուած պլանֆէթ մը անպայման լաւ շտկուած անկողին մը չէր նշանակեր:

«Առաւօտ Լուսոյ»էն ետք, որ կ'երգուէր միջնայարկի միջանցքին մէջ, կ'իջնէինք հաշարան, հանդիպման վայր օրը երեք անգամ: Ճաշը հաւնող չհաւնողի միջև տեղի կ'ունենային փոխանակութիւններ: Չորեքշաբթի օրերը հաշը կ'ըլլար լեհմեհուն - մէկ շաբաթ աղջկանց համար, մէկ շաբաթ տղոց – գարմանակին այն էր սակայն որ ի վերջոյ տղոց մեծ մասը ամէն շաբաթ լեհմեհուն կ'ուտէր ...

Բակին մէջ Հ.Բ.Ը.Միութեան և Մ.Կ.Հաստատութեան գոյգ ֆայլերգները երգելէ վերջ կ'ուղղուէինք դասարան – սերտողութեան, դասաւանդութեան, ֆննութեանց, նիւթերու պատճառաւ ուրախութեան կամ նեղութեան, ուսուցիչին գլխուն խաղեր խաղալու վայր: Բայց ինչ յիշատակներ

... ինչ ուսուցիչներ ... հիներուն համար Օժական, Թէֆէեան, Վահէ Վահեան մը ... աւելի վերջ Վահրամ Մավեան մը ... կամ Սանտրունի մը, որուն **father** կը կոչէինք և որ վառարանը աւրուած օրերուն դասարանին մէջ մարգանք ընել կու տար որպէսզի չմտնէինք: Անհատականութիւններ կերտող, անձնաւորութիւններ ստեղծող, հասկացողութիւն մշակող մարդիկ, որ իրենց աշակերտներուն բաշխեցին ոչ միայն իրենց գիտելիքները, այլև իրենց հոգեկան բուրք գանձերը, տազնապներն ու հաւատքը, դաստիարակելով առողջ, հայրենասէր սերունդներ:

Հարուստ մատենադարանն ու ընթերցասրահը հիմնուած էր 1927-ին և տարուէ տարի ֆոխացած գիրքերով, հայ և օտար թերթերով, պարբերականներով, որպէս զարգացման և ուսումնասիրութեան աղբիւր ծառայելով աշակերտութեան:

Հանդիսարանը դպրոցի և Կիպրահայրութեան մշակութային և գեղարուեստական կեանքի հաւաքատեղին էր: Հոն կ'ընդունէինք մեր թանկագին հիւրերը – Ալէք Մանուկեանէն մինչև Կիպրոսի նախագահը, հայրենիքէն կամ սփիւռքէն արուեստագէտներ, կը վայելէինք երաժշտական ելույթներ, թատերական ներկայացումներ:

Հաստատութեան քառաձայն երգչախումբը, ֆոխացնելէ զատ ամէն մշակութային ձեռնարկ, կու տար իր տարեկան համերգը դպրոցի հանդիսարանին մէջ և երբեմն կը շրջէր Կիպրոսի գլխաւոր քաղաքները ելույթ ունեղալու համար, ղեկավարութեամբ Մելգոնեանի հոգին դարձած պ. Սեպուհ Աբգարեանին: Երէկուան պէս կը յիշեմ յուզիչ այն վայրկեանը՝ երբ երգչախումբի երկարամեայ ղեկավար և երաժշտութեան ուսուցիչ, սանդուղները երեք-երեք բարձրացող, չձերացող Վահան Պէտլէեանը 40-ամեակի համերգէն վերջ կը գրկէր Սեպուհ Աբգարեանը ու նպոտը պաշտօնապէս կը յանձնէր անոր: Օտարներու ծնունդի նախօրեակին, պ. Աբգարեանի առաջնորդութեամբ, երգչախումբի մէկ մասով կ'այցելէինք օտար ուսուցիչներու տուները, ծննդեան երգեր երգելու անոնց համար: Իսկ յունաստանցի և կիպրացի աշակերտները կ'այցելէին Կիպրոսի նախագահն ու կրթական նախարարը, անոնց յունարէնով տալու համար «աւետիս»ը:

Մելգոնեանը ունեցած է միշտ իր պարախումբը, դարձեալ շնորհիւ պ. Աբգարեանի: Նախօրեան Գայրիկիայի թուրքերէն գրաւուիլը ամբողջ պարախումբը նկարուած էր Պէլլապախի աւերակներուն մէջ. այդ նկարը տպուած էր որպէս ֆաթ-փոսթալ ու կը ծախուէր Կիպրոսի գրախանութներէն:

Ամիսը ընդհանրապէս մէկ անգամ հանդիսարանին մէջ տեղի կ'ունենար «գուրք երեկոյ» - տեսակ մը պարահանդէս – միայն թէ փոխանակ պարելու, գոյգ-գոյգ խաղերու կը մասնակցէինք: Անուշադ աղջիկները կը սպասէին որ տղոցմէ մէկը գիրենք խաղի հրաւիրէր. իսկ եթէ մէկէ աւելի

անգամներ նոյն տղան և աղջիկը միասին ելլէին ... լաւ էր որ աչքդ ելլէր քան թէ անունդ: «Միտքով վերադարձէ՛ք Մելգոնեանցիներու սէրերուն,» կը գրէ հին առակերտ մը, «որոնք յաճախ եղած են հեռուէ հեռու գողցուած ժպիտներ միայն, երագային ու անկրկնելի, բիւրեղէն ալ մաքուր սէրեր:»

Հանդիսասրահէն չմեկնած յիշենք թէ ան նախապէս աղջկանց ննջարանէն բաժնուած էր միայն պահարաններով. աւելի վերջ բացուածքը բոլորովին գոցուեցաւ ու սրահ եկող տղաքը առիթը կորսնցուցին պահարաններուն վրայէն աչք մը նետելու:

Մելգոնեանցի ամէն առակերտ ինքնաբերաբար կը դառնար անդամ Հ.Բ.Ը.Միութեան, կանոնաւորապէս վճարելով իր անդամավճարը և դասարանային ներկայացուցիչ ունենալով Բարեգործականի յանձնախումբին մէջ:

Կը գործէին նաև առակերտական խորհուրդ, գրասէրներու, պատմասէրներու, երաժշտասէրներու շրջանակներ և կը կազմակերպուէին ընդհանուր զարգացման ու արուեստասէրներու մրցանքներ:

1937-79 կը հրատարակուէր ԱՅԳ տարեգիրքը ու անկէ վերջ՝ ՅՈՒՔ-ը և ՀԱՅԵԱՅՔ-Ը:

Շատ կարևոր մէկ մասը Մելգոնեանցիի կեանքին կը կազմէր մարզական գործունէութիւնը: Բացի մարզանքի դասապահերէն, տեղի կ'ունենային միջդասարանային և միջդպրոցային (անգլիական և յունական դպրոցներուն հետ) արկէթի և խաղերու մրցումներ, ուր Մելգոնեանցիները բացառիկ յաջողութիւններ կ'արձանագրէին: Շրջան մը ամբողջ դպրոցը բաժնուած էր երկուքի՝ Սևան- Շիրակ, հետաքրքրութիւն և մրցակցութեան ոգի ստեղծելու նպատակով: Մ.Կ.Հ. միշտ յաջողութեամբ կը մասնակցէր Պէյրութի Նաւասարդեան խաղերուն: Տարեշրջանի մարզական կեանքը վերջ կը գտնէր տարեկան մարզահանդէսով, ուր անպայման կ'ըլլար նորութիւն մը, յղացումը Մելգոնեանի շրջանաւարտ, 1959-74 մարզիչ՝ պ. Տիգրան Միսիրեանին:

Սկաուտական-արեւմտեան շարժումը կարևոր տեղ կը գրաւէր Մելգոնեանի կեանքին մէջ, Տիկ. Հերմինէ Քէշիսեան-Պէֆարեանը վկայ: Սկաուտներ ու կայտեր կը մասնակցէին հաւաքոյթներու, ժողովներու, պտոյտներու, կը կազմակերպէին խարուկահանդէսներ, բանակումներ: Բանակումներու դեռևս ամենէն համով մասը սկաուտ չեղող առակերտներու կողմէ պահակը քննարկած գտնել և բոլոր սկաուտներուն հագուստները փախցնելը կ'ըլլար:

Կար հիւանդանոցը ու այնտեղ առաջնորդող նշանաւոր հիւանդանոցի քանքան, ուր տղաքը կը պտըտէին ազատ համարձակ, իսկ աղջիկները կ'երթային միայն արտօնութեամբ,

հիւանդապահուհին տեսնելու. հոն ալ հաւասարութիւն չկար: Հին Մելգոնեանցիները երբեմն սուտ հիւանդ կը ձեւանան եղեր, ստանալու համար ՄԿՀ, որ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւն նշանակելէ գատ կը նշանակէր նաև Մածուն-Կարագ-Հաւկիթ:

Կը կազմակերպուէին պտոյտներ դէպի Դրոսոս, Լիմասոլ, Ֆանախուսթա, Գայրիկիա, Քաֆոփէթրիա, Փլաթրէս, Մախերա. կամ մօտակայ Աթլասայի անտառը, ուր քաղցած կ'երթայինք բացօթեայ հաշտելու կամ գարնան անէմոն հաւաքելու: Տարեկան պտոյտներէն մէկը անպայման կ'ըլլար դէպի Մակարավանք, երբ դեռ ազատ էր այդ սրբատեղին և թուրքէն գրաւուած մասին մէջ չէր գտնուէր: Հին Մելգոնեանցիներուն համար, երբ անոնք ամբողջ վեցամեայ ուսման շրջանին չէին վերադառնար իրենց տուները, Մակարա- վանքը կը ծառայէր իբրև ամառանոց. այստեղ է որ առաջին Մելգոնեանցիներէն շատեր, դիտելով Կիլիկեան լեռներու ուրուագիծը, երգած են «երբ որ բացուին դռներն յուսոյ ...»

«Ամէն Մակարավանք մեր այցելութեան» կը գրէր Մելգոնեանի շրջանաւարտ, հայրենի գրող՝ Շաֆէ Վարսեան, «հայ հին մշակույթն էր թուածուած մեր ուղեղների մէջ – տառուած աստիճաններ, փափ սենեակներ, լիւրած վիճակ – հոյս անցեալ ունեցող գաղութներու ներկան:»

1981-ին, հաստատութեան 55-ամեակի սեմին, իր «տանկալախ»ները առատօրէն բաշխող գրաբարի մեր սիրելի ուսուցիչը՝ Ներսէս Թամանեան, ծածկանունը Ն.Կատար, կը գրէր հետևեալ տողերը.

Հաստատութիւն Մելգոնեան, իբր ապաստան սկսար,
Բեկորներու բազմաթիւ, գերթ ապաստան-կրթարան.
Որբուհիներ ու որբեր քեզ դիմեցին անդադար,
Դարբնելու միտք ու մարմին, սիրտ ու հոգի հայկական.
Բարեսէր ու բարեխնամ գործն այդ պիտի վերջանար,
Ու սկսէր գործ մ' ուրիշ, ու այլապէս շահեկան.
Երկրորդական կրթութեան յատկացուած յարկն այս յարգի,
Պիտի նորէն ներշնչէր հայու հաւատք ու հոգի:

Եւ ներշնչեց: Այս մթնոլորտին մէջ հասակ առին, զարգացան, հայասիրութեամբ ու հայրենասիրութեամբ թրծուեցան 1500-է աւելի շրջանաւարտներ, որոնք եկան ստուարացնելու կրթական մշակներու, գրողներու, արուեստագէտներու, ազգային գործիչներու և ընդհանրապէս գիտակից անհատներու շարքերը: Այս մթնոլորտին մէջ կազմուեցան գիւտերօթիկ վարժարանի յատուկ

Մելգոնեանցիական ամբողջ կեանք մը տեւող, աշխարհագրական հեռաւորութիւն և տարիք չզիտցող կապերը: Տարբեր չէր կրնար ըլլալ. վեցամեայ երկրորդական ուսման տեւողութեան՝ տարուան ինը ամիսը կ'անցընէին մեր դասըն- կերներուն և ուսուցիչներուն հետ:

Տխուր էջ մը դարձուցած ենք այսօր Մելգոնեանի պատմութեան մէջ, որովհետև ներկայ կեդրոնական վարչութիւնը 100-ամեայ մեր մեծագոյն միութեան, որու հոգատարութեան յանձնուած էր հաստատութիւնը, նախ լիք ու ապա կամֆէ կախեալ պատրուակներով փակեց գայն: Բայց գիրքը չէ գոցուած տակաւին. կան պայքարողներ, կան յուսացողներ: «Բեդմնաւոր Անցեալ, Լուսաշող Ապագայ» նոյն լսգունգով Հ.Բ.Միութեան 100-ամեակին գուգահեռ Մ.Կ.Հաստատութեան 80-ամեակն ալ կրնային սօսախմբել – առաջինին թագին ամենէն փայլուն գոհարներէն էր երկրորդը: Միայն սրտերը ըլլային յօժար ...

80-երորդ կամ 100-երորդ տարեդարձը վերջակէտ չի դներ վարժարանի մը կամ միութեան մը գոյութեան, որքան ատեն անոնք կը ծառայեն նպատակի մը ու գործ ունին կատարելիք: Մելգոնեանը կը լրացնէ այս պայմանները: Բայց խուլ և լուռ մնացին մեծերը ... Կայ շուկայական, անձնական, հատուածական, կուսակցական շահէն աւելի բարձր շահ մը՝ ազգայինը. Ու մեր ազգային շահը կը պահանջէ կանգուն պահել Մելգոնեան Կրթական Հաստատութիւն մը: Բանա՛նք նոր դպրոցներ, բայց բաց պահենք Մելգոնեանն ալ: Ոտնակոխ չընենք բարերարներուն կտակը ու անոնց սուրբ նպատակը, խտացուած Ադա Կարապետ Մելգոնեանի մէկ նախադասութեան մէջ - «Ես այս վարժարանը կը բանամ ազգիս վրէժը լուծելու համար:»

1966-ին, 40-ամեակի յոբելինական օրերուն, աղջկանց բաժնի մուտքին գրուած էր ԿԵԱՆՔԷՆ ԻՆՄԻ ԻՆՉ ՄՆԱՑ, իսկ ճիշդ դիմացը, տղոց բաժնի մուտքին՝ ԻՆՉ ՈՐ ՏՈՒԻ, ԱՆ ՄԻԱՅՆ: Աննման Մելգոնեան բարերարներ, կեանքէն ձեզի շատ բան մնաց, որովհետև դուք շատ բան տուիք, տուիք ձեր բոլոր ունեցածը. մնաց ձեր բարի յիշատակը, մնաց ձեր բարեգործութեան սերունդներու վրայ երկարող բարի արդիւնքը, մնաց ձեր սաներուն երախտագիտութիւնը, որ պիտի չմարի այնքան ատեն որ մէկ հատ իսկ Մելգոնեանցի կը շնչէ այս աշխարհի վրայ:

Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան հիմնադրութեան 80-ամեակին առիթով՝ մեր շնորհակալութիւնն ու երախտագիտութիւնը կը յայտնենք մեր բոլոր ուսուցիչներուն, դաստիարակներուն, հոգաբարձուներուն, սնօրէններուն, Հ.Բ.Լ.Միութեան, որ – բացի վերջին տարիներէն – իմաստութեամբ առաջնորդեց իրեն վստահուած կրթարանը, մեր անմահ բարերարներուն, որոնց յիշատակին առջև կը խոնարհինք անգամ մը ևս: